

China–Middle East Relations Amidst the Backdrop of Confrontation With Russia: Opportunities and Challenges

Vahid Afrasiaban*

Ph.D Student, Regional Studies,
Allameh Tabataba'i University, Tehran,
Iran

Seyed Jalal Dehghani
Firouzabadi

Professor, International Relations,
Allameh Tabataba'i University, Tehran,
Iran

Introduction

The Middle East is a region of strategic importance, rich in natural resources such as oil and gas. Its cultural heritage and diverse population have historically attracted the influence of major global powers. In recent years, however, the region has become a competitive arena for emerging players like China and Russia, who are actively expanding their influence through economic, military, and diplomatic initiatives—despite facing considerable challenges. Moreover, decades of conflict—including wars, revolutions, and coups—have profoundly undermined the region's security and stability. Moreover, decades of conflict marked by wars, revolutions, and coups have profoundly undermined the region's security and stability. In this

* Corresponding Author: vahid.afraziaban@gmail.com

How to Cite: Afrasiaban, V & Dehghani Firouzabadi, J., (2025), "China–Middle East Relations Amidst the Backdrop of Confrontation With Russia: Opportunities and Challenges", *Political Strategic Studies*, Vol. 14, No. 52, 85- 116.
Doi: [10.22054/QPSS.2024.77055.3349](https://doi.org/10.22054/QPSS.2024.77055.3349)

context, regional integration has emerged as a strategic approach, advocating for greater collaboration among Middle Eastern nations to strengthen collective security against external threats, while advancing their shared interests and goals. With China's increasing demand for the region's oil and gas resources and its strong economic ties to the Middle East, the convergence between China and the Middle East is expected to create a mutually beneficial dynamic while diminishing Russia's role. Key measures to foster this shift include enhancing international cooperation, strengthening trade exchanges, attracting joint investments, and expanding security collaborations, all of which are anticipated to counter Russia's influence. At the same time, cooperation with China is expected to open new economic and cultural opportunities for Middle Eastern nations. The present study aimed to explore the complex dynamics between China, Russia, and the Middle East, with a particular focus on China's strategic engagement as a counterbalance to Russian influence. It focused on the interactions between China and Russia in the Middle East and the role of regional convergence in shifting the balance of power towards China. The research rests upon the hypothesis that convergence based on shared economic, security, and cultural interests can limit Russia's influence and shift the balance of power in favor of China. The main research question is as follows: How can the convergence between China and Middle Eastern countries reduce Russia's influence and tilt the balance of power in favor of China?

Literature Review

Drawing on game theory and a wide range of secondary sources, Fulton and Sim (2022) analyzed the political, economic, and security roles of China and Russia in the region and the challenges these pose to U.S. interests. The edited volume *The Routledge Guide to Middle East-China Relations* (Fulton, 2022) delved into the historical, political, and diplomatic dimensions of China's relations with Middle Eastern countries, emphasizing its significant impact on regional developments. Moreover, Chen (2021) highlighted China's principle

of non-interference, demonstrating how its growing economic interests are pursued through a non-intrusive approach designed to mitigate Russian influence while fostering stable relations with regional states. Additionally, Eron (2017) provided valuable insights into the challenges and opportunities China faces in the Middle East, particularly regarding the Israeli–Palestinian peace process, the Syrian conflict, and cooperation with Iran. It also addressed the limitations imposed by resource constraints and the influence of other international actors.

Materials and Methods

China–Russia interactions have significant impacts on security, economic, political, and cultural dimensions at regional and global levels. It is thus essential to understand this dynamic and its underlying factors. The strategy of regional convergence is proposed as an innovative approach to addressing these challenges, underscoring the need for cooperation among regional countries to strengthen their collective power and security. This research employed a combination of quantitative methods and case studies to analyze the impact and roles of China and Russia in the region and to identify the challenges facing China. Additionally, game theory was used to examine the China–Middle East relations, and to assess the impact of this cooperation on Russia’s relations and the overall shift in the balance of power.

Results and Discussion

This study examined regional convergence between China and Middle Eastern countries as a strategy to moderate and balance power in response to Russian influence. The competition between China and Russia for influence in the Middle East, along with China’s goal of creating balance in the region, supports the hypothesis that convergence based on shared economic, security, and cultural interests can reduce Russia’s influence in the region. Notably, China’s primary goal is not to counter Russia, but rather to establish regional

balance and cooperation. China's active international influence is strengthened by forming strong economic, political, and security relations with Middle Eastern countries, which can help mitigate Russia's power. Using a quantitative approach, the study showed that regional convergence between China and Middle Eastern countries is expanding, serving as a balancing factor against Russia's influence and significantly reducing its impact. Cooperation and competition between China and Russia in the Middle East depend on regional and global conditions. Therefore, regional convergence between China and Middle Eastern countries acts as a strategy to balance Russia's influence and promote shared interests in the region. This study also presented a model to analyze regional convergence using game theory, while acknowledging its limitations in capturing real-world complexities and uncertainties.

Conclusion

Recent findings highlight the ongoing competition between China and Russia for influence in the Middle East. According to the results of this study, China's power-balancing strategy in the region has led to a growing convergence with Middle Eastern countries, driven by shared economic, security, and cultural interests. This trend raises concerns that such convergence might diminish Russia's traditional role in the Middle East and shift the regional balance of power. The results confirmed that the strengthening ties between China and Middle Eastern nations have significant implications, potentially acting as a counterbalance to Russia's influence. Overall, the evolving relationships between China and these countries could reshape the region's geopolitical landscape. For stakeholders, it is essential to closely monitor these developments and assess their potential impact on regional stability and global dynamics.

Keywords: Regional Convergence, Influence Expansion, Game Theory, China and Russia's Interests, Strategic Position

روابط چین و خاورمیانه در سایه مواجهه با روسیه: فرصت‌ها و چالش‌ها

وحید افراسیابان* دانشجوی دکتری مطالعات منطقه‌ای، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

سید جلال دهقانی
فیروزآبادی استاد روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

این مقاله روابط چین و خاورمیانه را در مواجهه با روسیه مورد بررسی قرار می‌دهد. مقاله با استفاده از دیدگاه نظریه بازی‌ها، رفتارها و تصمیم‌گیری‌های طرفین را تحلیل می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه چین می‌تواند با اتخاذ استراتژی همگرایی منطقه‌ای با کشورهای خاورمیانه، توازن قدرت را در مواجهه با نفوذ روسیه در منطقه ایجاد و حفظ کند. پرسش این است که چگونه می‌توان از همگرایی منطقه‌ای میان چین و کشورهای خاورمیانه به عنوان راهبردی در جهت تعدیل توازن در مواجهه با نفوذ روسیه در منطقه استفاده کرد؟ فرضیه این است همگرایی منطقه‌ای چین و کشورهای خاورمیانه با توجه به منافع مشترک اقتصادی، امنیتی و فرهنگی، می‌تواند نفوذ روسیه را در منطقه کاهش داده و توازن قدرت را در مواجهه با آن در منطقه به نفع چین تغییر دهد. این فرضیه با استناد به شواهد موجود، مورد ارزیابی قرار گرفته است. از آنجا که شواهد موجود نیازمند روش‌های آماری و محاسباتی هستند، از روش کمی با رویکرد تبیینی استفاده شده است. نتایج به دست آمده، فرضیه را تأیید کرده و نشان داده‌اند همگرایی منطقه‌ای چین و خاورمیانه در حال گسترش است و می‌تواند نقش تعادل‌بخشی در برابر نفوذ روسیه و مواجهه با آن داشته باشد.

واژگان کلیدی: همگرایی منطقه‌ای، بسط نفوذ، نظریه بازی‌ها، منافع چین و روسیه، موقعیت استراتژیک.

مقدمه

خاورمیانه یکی از مناطق مهم و حساس جهان است که دارای منابع طبیعی زیادی مانند نفت و گاز، جمعیت بزرگ و متنوع، فرهنگ و تاریخ کهن و غنی است. این منطقه در طول تاریخ شاهد حضور و تأثیر قدرت‌های بزرگ جهانی بوده و همچنان میدان رقابت و نفوذ قدرت‌های مانند چین و روسیه است. این دو قدرت با داشتن توانمندی‌های اقتصادی، نظامی و دیپلماتیک، سعی در افزایش نفوذ و منافع خود در خاورمیانه دارند. اما این نفوذ با چالش‌ها و تنش‌های متعددی روبرو است. خاورمیانه نیز در دهه‌های اخیر صحنه جنگ‌ها، انقلاب‌ها، کودتاها و بحران‌های مختلفی بوده که امنیت و ثبات این منطقه را تهدید کرده است. در این شرایط، همگرایی منطقه‌ای می‌تواند یک راهبرد استراتژیک برای کشورهای خاورمیانه باشد. این راهبرد بر این اساس است که کشورهای منطقه با توجه به منافع و هدف‌های مشترک خود با هم همکاری کنند تا قدرت و امنیت خود را در برابر تهدیدات خارجی افزایش دهند. این مقاله با هدف تحلیل رقابت بین چین و روسیه در خاورمیانه و نقش استراتژی همگرایی منطقه‌ای در تعدیل توازن قدرت در مواجهه با نفوذ روسیه در منطقه تدوین شده است. این مقاله با ارائه یک پرسش و یک فرضیه اصلی، به بررسی این راهبرد می‌پردازد. پرسش این است که چگونه همگرایی منطقه‌ای میان چین و کشورهای خاورمیانه می‌تواند به عنوان راهبردی در جهت تعدیل توازن قدرت در مواجهه با نفوذ روسیه در منطقه کمک کند؟ این پرسش بسیار مهم است چون چین و کشورهای خاورمیانه روابط خوبی با هم دارند. چین یک قدرت بزرگ جهانی است که منابع و توانمندی‌های اقتصادی زیادی دارد. این کشور در آسیای مرکزی و خاورمیانه نقش مهمی ایفا می‌کند. کشورهای خاورمیانه هم منابع نفتی و گازی زیادی دارند که برای چین و سایر کشورهای جهان انرژی تأمین می‌کنند.

چین و کشورهای خاورمیانه با تعادل قدرت، منافع مشترکی را ایجاد کرده‌اند. این تعادل نه فقط برای این دو کشور بلکه برای تمام منطقه مزیت دارد. چین با نقش فعال خود در امور جهانی، روابط گسترده اقتصادی، سیاسی و امنیتی با کشورهای خاورمیانه را تقویت کرده است. این روابط می‌تواند از نفوذ روسیه در منطقه کاسته و جایگاه آن کشور را تحت تأثیر قرار دهد. افزایش همکاری‌های بین‌المللی و تبادلات تجاری و سرمایه‌گذاری‌های

مشترک، وضعیت منطقه را بهتر می‌کند. علاوه بر این، توسعه همکاری‌های امنیتی و تبادل دانش و فرهنگ میان آنها، می‌تواند نقش روسیه را در منطقه تحت تأثیر قرار دهد. چین که یک قدرت جهانی است، همکاری با کشورهای خاورمیانه را یک فرصت بزرگ می‌داند. به بیان دیگر، همکاری با چین می‌تواند فرصتی برای پیشرفت اقتصادی و فرهنگی در کشورهای خاورمیانه باشد. بنابراین، فرضیه پژوهش این است که همگرایی منطقه‌ای بین چین و کشورهای خاورمیانه با توجه به منافع مشترک اقتصادی، امنیتی و فرهنگی می‌تواند نفوذ روسیه را در منطقه کم کند و تعادل قدرت را در منطقه خاورمیانه در مواجهه با آن به سود چین تغییر دهد.

در خصوص ضرورت انجام این پژوهش باید گفت که این تحقیق به بررسی یکی از مواجهات بزرگ جهانی در قرن ۲۱ می‌پردازد که بین چین و روسیه در خاورمیانه است. این مواجهه می‌تواند تأثیرات عمیقی بر روی امنیت، اقتصاد، سیاست و فرهنگ منطقه و جهان داشته باشد. چین و روسیه دو قدرت بزرگ جهانی هستند که در این رقابت منافع و اهداف خود را دنبال می‌کنند. بنابراین، نیاز به تحلیل عمیق و جامع این رقابت و عوامل مؤثر بر آن وجود دارد. این مقاله یک راهبرد نوین و خلاقانه را برای حل این چالش ارائه می‌دهد که همگرایی منطقه‌ای بین چین و کشورهای خاورمیانه است. این راهبرد بر این اساس است که کشورهای منطقه با توجه به منافع و هدف‌های مشترک خود با هم همکاری می‌کنند تا قدرت و امنیت خود را در برابر تهدیدات خارجی افزایش دهند. این همکاری می‌تواند به تعادل قدرت در منطقه کمک نماید و منافع مشترک این کشورها را تأمین کند. از این رو ضرورت انجام تحقیقات بیشتر در این زمینه برای درک عمیق‌تر مسائل مطروحه اجتناب‌ناپذیر است.

این پژوهش با استفاده از روش کمی این تحلیل را انجام داده و به پرسش اصلی پاسخ می‌دهد. همچنین چند مطالعه موردی را انجام داده که نقش و تأثیر چین و روسیه در خاورمیانه را به صورت دقیق‌تر مورد بررسی قرار می‌دهد و چالش‌های مواجهه چین را در منطقه شناسایی می‌کند. این مطالعات موردی به ما کمک می‌کنند نقش و تأثیر این دو کشور در خاورمیانه را بهتر شناخت و چالش‌ها و رقابت‌های آنها را در منطقه شناسایی کرد. در این پژوهش با استفاده از مفاهیم نظریه بازی‌ها مانند استراتژی، سود، تعادل،

همکاری و تضاد، رابطه بین عوامل مؤثر بر همگرایی منطقه‌ای در خاورمیانه و چین را تحلیل نموده و تأثیرات این همکاری‌ها بر روابط روسیه در خاورمیانه و تعادل قدرت در منطقه مورد بررسی قرار گیرد.

پیشینه تحقیق

جاناتان فولتون^۱ و لی چن سیم^۲ (۲۰۲۲) در گزارشی تحلیلی، روابط بین چین، روسیه و خاورمیانه مورد بررسی قرار داده‌اند. در این گزارش روش‌هایی که چین و روسیه برای توسعه حضور منطقه‌ای خود در خاورمیانه در حوزه‌های نفوذ سیاسی، اقتصادی، امنیتی و دیپلماسی عمومی اتخاذ کرده‌اند، مورد بحث و تحلیل قرار گرفته است. همچنین عملکرد رابطه چین و روسیه به عنوان عامل تقویت کننده در منطقه و چالش‌های آن برای منافع و نفوذ آمریکا مورد بررسی قرار گرفته است. این گزارش با استفاده از منابع ثانویه مانند اسناد رسمی، گزارش‌های رسانه‌ای و انتشارات علمی تهیه شده است. نوآوری و ویژگی متمایز این مقاله در استفاده از چارچوب نظری مبتنی بر نظریه بازی‌ها برای تحلیل رقابت چین و روسیه و همچنین تحلیل روابط بین‌المللی و رقابت قدرت در خاورمیانه است که نسبتاً جدید است.

جاناتان فولتون (۲۰۲۲) در کتاب راهنمای راتلج درباره روابط خاورمیانه و چین، به بررسی تاریخی و سیاسی، مطالعات موردی، تجارت و توسعه، روابط بین‌الملل، امنیت و دیپلماسی در رابطه با خاورمیانه - چین می‌پردازد. این کتاب با استفاده از منابع معتبر و دیدگاه‌های مختلف نشان می‌دهد که چین با تأثیرگذاری بر خاورمیانه در حوزه‌های مختلف، نقش مؤثر و تعیین کننده‌ای در منطقه دارد. نوآوری و ویژگی بارز این مقاله در استراتژی همگرایی منطقه‌ای چین و کشورهای خاورمیانه در رویارویی با روسیه بر اساس تئوری بازی‌ها است.

چین کای چن^۳ (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «چین در خاورمیانه: تحلیلی از دیدگاه نظری وابستگی به مسیر» که در مجله شرق آسیا منتشر شده به بررسی روابط بین چین،

1. Jonathan Fulton
2. Li-Chen Sim
3. Chien-Kai Chen

روسیه و خاورمیانه پرداخته است. این مقاله با استفاده از دیدگاه نظری «وابستگی به مسیر» به این نتیجه رسیده که ترویج «پنج اصل همزیستی صلح آمیز» توسط چین به عنوان دستورالعمل راهبردی روابط خارجی، مسیری را شکل داده است که در طول آن چین قول عدم دخالت و استعمارگرایی به سایر کشورها از جمله کشورهای خاورمیانه را داده است. این مقاله نشان می دهد که این مسیر علیه دخالت و استعمارگرایی باعث شده است با وجود اینکه حضور و منافع اقتصادی چین در منطقه رو به افزایش است از مداخله گری یا استعمارگری در خاورمیانه خودداری کند. نوآوری و ویژگی متمایز این مقاله در تحلیل استراتژی همگرایی منطقه ای چین و کشورهای خاورمیانه در برابر روسیه است. این یافته ها حاکی از آن است که چین در تلاش است روابط خود را با کشورهای خاورمیانه حفظ کند و سیاست عدم مداخله را برای مقابله با نفوذ روسیه در منطقه بر اساس اصول تئوری بازی ها دنبال کند. به طور کلی این مقاله بینش های ارزشمندی در مورد سیاست خارجی چین در خاورمیانه و تلاش های این کشور برای ایجاد تعادل در روابط خود با روسیه و کشورهای خاورمیانه ارائه می دهد.

یورام/اورون^۱ (۲۰۱۷) در مقاله «چین و نقش خود در خاورمیانه: چالش ها و فرصت های یک قدرت بزرگ در یک منطقه پر آشوب»، به بررسی نقش چین در خاورمیانه پرداخته و به سه مورد دخالت چین در منطقه شامل صلح اسرائیل - فلسطین، جنگ سوریه و همکاری با ایران اشاره کرده است. چین با حفظ عدم طرفداری و همکاری چندجانبه سعی دارد نقش خود را به عنوان یک قدرت بزرگ مسئول در منطقه نشان دهد؛ اما با محدودیت های منابع و تجربه، رضایت قدرت های دیگر را نیز در نظر می گیرد. نوآوری و ویژگی بارز این مقاله استفاده از چارچوب نظریه بازی ها در تحلیل استراتژی های همگرایی منطقه ای چین با کشورهای خاورمیانه در مقابله با روسیه است. به طور کلی هدف این مقاله، بررسی پتانسیل همگرایی منطقه ای بین چین و کشورهای خاورمیانه به عنوان یک استراتژی برای مقابله با نفوذ روسیه در منطقه است. مقاله پیش رو با بررسی نقش چین در موضوعات مختلف خاورمیانه و رویکرد آن به همکاری چندجانبه، بینش هایی را در مورد اینکه چگونه تعامل فعال و روابط عمیق تر چین با کشورهای خاورمیانه می تواند به طور بالقوه نفوذ روسیه

1. Evron, Y

را کاهش دهد و نقش آن را در خاورمیانه تضعیف کند، ارائه می‌کند. استفاده از چارچوب نظریه بازی‌ها، دیدگاه منحصر به فردی را به تحلیل اضافه می‌کند و ملاحظات استراتژیک و پویایی‌های موجود در استراتژی‌های همگرایی منطقه‌ای را برجسته می‌کند.

چارچوب مفهومی و نظری

مبانی نظری

نظریه بازی شاخه‌ای از ریاضیات کاربردی است که به بررسی تعاملات استراتژیک بین بازیکنان با علایق و انتخاب‌های مختلف می‌پردازد و می‌تواند برای تحلیل سناریوهای مختلف مورد استفاده قرار گیرد. این نظریه با استفاده از مفاهیمی مانند استراتژی، بازده، تعادل، همکاری و تضاد می‌تواند به تبیین رابطه بین عوامل مؤثر بر همگرایی منطقه‌ای خاورمیانه و چین کمک کند. همچنین می‌تواند در درک تأثیرات همگرایی بر روابط روسیه با خاورمیانه و توازن قوا در منطقه نقش داشته باشد (Ho et al., 1998: 229-243). برای استفاده از نظریه بازی‌ها باید عوامل دخیل در مسئله شناسایی و فضای عمل یا استراتژی‌های مختلف این عوامل تعریف سپس بازده یا سود حاصل از ترکیب استراتژی‌های مختلف برای این عوامل و وضعیت تعادل یا پایدار بازی‌ها مشخص شود. علاوه بر این، نظریه بازی‌ها می‌تواند پیشنهادات و راه‌حل‌هایی برای حل یا کاهش تعارض بین این عوامل ارائه دهد (Dawkins et al., 2003: 11-19).

چارچوب مفهومی

در خاورمیانه، چین و روسیه بر اساس همگرایی منطقه‌ای خود، بازی همکاری-تعارض را انتخاب کرده‌اند. در این بازی هر دو بازیکن می‌توانند همکاری یا درگیری را انتخاب کنند. در صورت همکاری، پاداش بیشتری از درگیری دریافت می‌کنند و در صورت درگیری جریمه بیشتری می‌پردازند. این بازی نشان می‌دهد که هر دو قدرت جهانی چین و روسیه، انگیزه‌های متفاوتی برای همکاری یا تعارض در منطقه خاورمیانه دارند. محرک‌های مختلفی در این منطقه وجود دارد که شامل منافع اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی می‌شود. اما هدف اصلی این دو قدرت، گسترش بازارهای خود در منطقه و تقویت جایگاه خود در عرصه بین‌المللی و کاهش نفوذ آمریکا در منطقه است. علاوه بر این، چین

و روسیه به دنبال افزایش نفوذ فرهنگی خود هستند. آنها در برخی مسائل اشتراکاتی دارند. در حالی که در مورد دیگر کشورها، بسته به موقعیت و زمانی که منافع آنها اولویت بیشتری دارد، تعارض دارند. با تغییر شرایط منطقه‌ای و جهانی، شکل و پارامترهای بازی ممکن است تغییر کند. به عبارت دیگر، بسته به پویایی بازار جهانی و تحولات سیاسی در منطقه، چین و روسیه ممکن است رفتار خود را برای دستیابی به منافع خود تغییر دهند (Ho et al., 1998: 229), (Dawkins et al., 2003: 11).

چارچوب مفهومی شامل شناسایی بازیگران (چین و روسیه)، استراتژی‌های آنها (همکاری یا تعارض)، بازده آنها (پاداش یا جریمه) و تعادل آنها (وضعیت‌های پایدار یا ناپایدار) در سناریوهای مختلف است. چارچوب مفهومی شامل بررسی چگونگی تأثیر این سناریوها بر سایر عوامل مانند ثبات منطقه‌ای، توازن قدرت، نفوذ ایالات متحده و غیره است. همچنین می‌تواند به ما در درک منطق پشت تصمیم‌ها و پیش‌بینی نتایج سناریوهای مختلف کمک کند. این بازی‌ها ممکن است در آینده بسته به شرایط منطقه‌ای و جهانی شکل‌ها و پارامترهای مختلفی داشته باشد. به عنوان مثال معمای زندانی یک بازی کلاسیک است که نشان می‌دهد چگونه عوامل منطقی حتی زمانی که به نفع آنها باشد، همکاری نمی‌کنند. در این بازی دو مظنون به یک جنایت به طور جداگانه دستگیر و بازجویی می‌شوند و هر یک می‌توانند اعتراف یا سکوت کنند (Ho et al., 1998: 231).

یکی از بازی‌هایی که مورد مطالعه قرار گرفت، بازی اعتراف و سکوت بود. در این بازی دو بازیکن با یکدیگر به رقابت می‌پردازند و بر اساس اعتراف یا سکوت هر بازیکن، جریمه‌های متفاوتی در نظر گرفته می‌شود. این بازی نشان می‌دهد که در برخورد با دیگری، تصمیم‌گیری صحیح و استراتژی مناسب می‌تواند به بهبود روابط و حل مشکلات کمک کند.

جدول شماره ۱- بازی اعتراف و سکوت

		بازیکن دوم	
		سکوت	اعتراف
بازیکن اول	سکوت	(-1, -1)	(-3, 0)
	اعتراف	(0, -3)	(-1.5, -1.5)

با توجه به ماتریس پرداخت این بازی، تعادل نش جایی است که هر دو بازیکن اعتراف می‌کنند و هیچ یک از آنها نتوانند با تغییر استراتژی خود به‌طور یک‌طرفه سود خود را بهبود بخشند. با این حال این نتیجه برای هر دو بازیکن مطلوب نیست. چون هر دو آنها اگر ساکت بمانند بهتر است. از این بازی می‌توان برای مدل‌سازی موقعیت‌های مختلف استفاده کرد، برای مثال زمانی که دو کشور چین و روسیه در منطقه‌ای مانند خاورمیانه با «همکاری یا تعارض» مواجه می‌شوند. در این صورت، هر کشور ممکن است استراتژی‌ها و بازده‌های متفاوتی را تجربه کند که در نهایت به تصمیمات و نتایج متفاوتی منجر خواهد شد. برای استفاده صحیح از این الگوریتم باید تمام جنبه‌های بازی و تاثیر آن بر رفتار و نتایج کشورها به دقت بررسی شود. به‌طور کلی بازی تعادل نش الگوریتم مناسبی برای تصمیم‌گیری در مورد استراتژی‌های مناسب برای دستیابی به اهداف مشترک یا تضعیف یکدیگر است.

نمونه‌ای دیگر از یک بازی که مورد مطالعه قرار گرفت، «بازی همکاری» است که نشان می‌دهد چگونه کشورها می‌توانند با انتخاب استراتژی‌های سازگار از همکاری سود ببرند (Osborne & Rubinstein, 1994: 173).

در این بازی دو بازیکن باید بین دو عمل مانند راندگی در سمت چپ جاده یا سمت راست جاده یکی را انتخاب کنند. اگر آنها اقدام مشابهی را انتخاب کنند، هر کدام از بازیکنان بازده بالایی دریافت می‌کند. اگر آنها اقدام متفاوتی را انتخاب کنند، بازده کمی دریافت می‌کنند. ماتریس بازده بازی در زیر نشان داده شده است:

جدول شماره ۲- بازی همکاری

		بازیکن دوم	
		راست	چپ
بازیکن اول	راست	(2,2)	(0,0)
	چپ	(0,0)	(2,2)

در این بازی، تعادل نش جایی است که هر دو بازیکن چپ یا راست را انتخاب می‌کنند. از این بازی می‌توان برای مدل‌سازی موقعیت‌هایی استفاده کرد که در آن دو کشور باید بر روی قوانین و استانداردهای مشترک برای تجارت، سرمایه‌گذاری، امنیت و دیپلماسی

در منطقه خاورمیانه به توافق برسند. برای دستیابی به توافقات موفق، لازم است هر دو طرف با در نظر گرفتن نقاط قوت و ضعف خود و همتایان خود به دقت عمل کنند تا بهترین استراتژی هماهنگ برای دستیابی به یک هدف مشترک را بیابند. همچنین به دلیل تفاوت در اولویت‌ها، ارزش‌ها یا انتظارات، ممکن است در حصول یا حفظ چنین توافقی‌هایی با چالش‌ها یا مشکلاتی مواجه شوند (Huang & Wang, 2019: 195).

مثال دیگر، بازی «کبوتر شاهین» است که نشان می‌دهد چگونه کشورها ممکن است با یک درگیری یا بحران مواجه شوند. این بازی توسط جان فوربس نش جونیور به عنوان یک تعادل در بازی‌ها در سال ۱۹۵۰ معرفی شد (Nash Jr, 1950: 130). در این بازی دو بازیکن ماشین‌های خود را در مسیر برخورد به سمت یکدیگر می‌رانند و هر کدام می‌توانند منحرف شوند یا مستقیم بمانند. اگر هر دو بازیکن منحرف شوند، هر دو بازده متوسطی را دریافت می‌کنند. اگر هر دو بازیکن در مسیر مستقیم بمانند، هر دو سود بسیار کمی دریافت می‌کنند. اگر یکی از بازیکنان منحرف شود و دیگری در مسیر بماند، منحرف شونده بازده کمی دریافت می‌کند و راننده‌ای که مستقیم می‌ماند، بازده بالایی دریافت می‌کند و برنده محسوب می‌شود. تعادل نش در این بازی جایی است که یک بازیکن منحرف می‌شود و دیگری در مسیر می‌ماند (Rapoport & Chammah, 1966: 9). از این بازی می‌توان برای مدل‌سازی موقعیت‌هایی استفاده کرد که دو کشور با یک درگیری یا بحران مواجه هستند. این بازی می‌تواند منجر به تشدید تهدیدات یا جنگ شود. به عنوان مثال در جریان بحران موشکی کوبا در سال ۱۹۶۲، به دلیل حضور موشک‌های هسته‌ای شوروی در کوبا، ایالات متحده و اتحاد جماهیر شوروی درگیر بازی کبوتر شاهین بودند (Allison & Zelikow, 1999: 3).

ایالات متحده از اتحاد جماهیر شوروی خواست تا موشک‌ها را حذف کند و محاصره دریایی خود را در اطراف مرزهای کوبا اعمال کرد. اتحاد جماهیر شوروی تبعیت نکرد و کشتی‌هایی را برای عبور از محاصره فرستاد. هر دو طرف دو گزینه داشتند: عقب‌نشینی یا تشدید تنش که می‌توانست منجر به جنگ هسته‌ای شود. در نهایت پس از مذاکرات پرتنش و معاملات محرمانه، هر دو طرف توافق کردند که موشک‌های خود را به ترتیب از کوبا و ترکیه خارج کنند (Fursenko & Naftali, 1997).

جدول شماره ۳- بازی کیبوتر شاهین

		بازیکن دوم	
		منحرف شونده	مستقیم رونده
بازیکن اول	منحرف شونده	(0,0)	(-1, +1)
	مستقیم رونده	(+1, -1)	(-3, -3)

استفاده از نظریه بازی‌ها برای تجزیه و تحلیل بازی‌های مختلف، چارچوبی منظم برای مدل‌سازی و درک تعاملات استراتژیک بین عوامل منطقی در موقعیت‌ها و سناریوهای مختلف فراهم می‌کند (Myerson, 1991: 10). این رویکرد به پیش‌بینی نتایج و تعادل در تعاملات و چگونگی بستگی آنها به مفروضات و پارامترهای بازی کمک می‌کند (Osborne & Rubinstein, 1994: 5). همچنین به ارزیابی اثربخشی و کارایی حرکت‌های مختلف مشارکتی یا رقابتی و چگونگی بهبود یا بدتر شدن عملکرد هر عامل کمک می‌کند (Axelrod, 1985: 3). در این رویکرد، تغییرات یا شوک‌هایی در بازی مانند اطلاعات جدید، بازیکنان جدید، حرکت‌های جدید یا بازده‌های جدید نیز کشف می‌شوند (Nash, Jr, 1950: 48). با این حال، نظریه بازی‌ها بر ساده‌سازی واقعیت تکیه می‌کند که ممکن است در موقعیت‌های دنیای واقعی درست یا دقیق نباشد. همچنین چالش‌ها و محدودیت‌هایی در اندازه‌گیری و تخمین بازده و سود هر حرکت برای هر عامل وجود دارد که ممکن است شامل هزینه‌ها و مزایای پیچیده و نامشخصی باشد که به راحتی قابل اندازه‌گیری یا مقایسه نیستند (Binmore & Samuelson, 2006: 99).

تاریخچه موضوع

رابطه بین چین و خاورمیانه، با روابط فرهنگی، اقتصادی و سیاسی که در طول زمان تکامل یافته است، به قرن‌ها قبل برمی‌گردد. جاده ابریشم شبکه‌ای از مسیرهای تجاری که چین را به دریای مدیترانه متصل می‌کرد، نقش مهمی در همگرایی چین و خاورمیانه ایفا کرد. این مسیر تبادل کالاهای ایده‌ها و فرهنگ را بین دو منطقه تسهیل می‌کرد و ابریشم، ادویه و چای چینی به خاورمیانه راه پیدا می‌کرد و کالاهای خاورمیانه مانند منسوجات و سرامیک به چین می‌رسید. سلسله تانگ (۶۱۸-۹۰۷ پس از میلاد) دوره مهمی را در روابط بین چین

و خاورمیانه رقم زد. در این زمان، پایتخت چین، چانگان (شین فعلی) شهری جهانی بود که تجار، دانشمندان و دیپلمات‌ها را از سراسر جهان به خود جذب می‌کرد. بازرگانان عرب برای تجارت کالاهایی مانند کندر، مروارید به چین سفر می‌کردند، در حالی که دانشمندان چینی به مطالعه اسلام و زبان و ادبیات عربی می‌پرداختند. امپراتوری مغول (۱۳۶۸-۱۲۰۶ میلادی) روابط بین چین و خاورمیانه را بیشتر تقویت کرد. در زمان مغول‌ها، چین قلمرو خود را به سمت غرب گسترش داد و آسیای مرکزی و بخش‌هایی از خاورمیانه را فتح کرد. یکی از برجسته‌ترین شخصیت‌های این دوره کوبیلای خان^۱ بود که سلسله یوان را در چین تأسیس کرد. کوبیلای خان حامی هنر و علوم بود و دربار او دانشمندان و هنرمندان را از سراسر جهان جذب می‌کرد. او همچنین با حاکمان مسلمان خاورمیانه روابط دیپلماتیک برقرار کرد.

در دوران مدرن، روابط چین با خاورمیانه تحت تأثیر عوامل سیاسی و اقتصادی شکل گرفت. در طول جنگ سرد، چین از جنبش‌های ملی‌گرایانه عرب علیه امپریالیسم غرب حمایت کرد و در عین حال روابط خوبی با اسرائیل داشت. پس از سقوط اتحاد جماهیر شوروی، چین با تقویت روابط اقتصادی با کشورهای مانند ایران و عربستان به دنبال گسترش نفوذ خود در خاورمیانه بود. در سال‌های اخیر، چین با طرح کمربند و جاده ارتباطات خود را با خاورمیانه بیشتر کرده است. هدف این ابتکار ایجاد پروژه‌های زیربنایی مانند بنادر، راه‌آهن و بزرگراه‌ها در سراسر آسیا، اروپا و آفریقا با هدف افزایش همکاری‌های تجاری و اقتصادی است. چندین کشور خاورمیانه از جمله ایران، عربستان و امارات متحده عربی این طرح را امضا کرده‌اند. در مجموع همگرایی بین چین و خاورمیانه سابقه طولانی و پیچیده‌ای دارد که توسط تبادل فرهنگی، اتحادهای سیاسی و منافع اقتصادی شکل گرفته است. همانطور که چین به گسترش نفوذ جهانی خود ادامه می‌دهد، این احتمال وجود دارد که روابط این کشور با خاورمیانه تکامل یابد.

روابط روسیه با خاورمیانه تاریخ طولانی و پیچیده‌ای دارد که قرن‌ها به طول انجامیده است. از اوایل امپراتوری روسیه تا دوران مدرن، روسیه درگیر فعالیت‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و نظامی در منطقه بوده است. روزهای آغازین تعامل روسیه با خاورمیانه را

1. Qubilai khan

می‌توان به قرن شانزدهم که روسیه روابط دیپلماتیک با امپراتوری عثمانی برقرار کرد، ردیابی نمود. در قرن نوزدهم، روسیه شروع به ایفای نقش مهم‌تری در منطقه کرد. در این دوره، روسیه قلمرو خود را گسترش داد و به یک قدرت بزرگ در اروپا و آسیا تبدیل شد. در نتیجه به دنبال گسترش نفوذ خود در خاورمیانه نیز بود.

یکی از مهمترین رویدادهای همگرایی روسیه با خاورمیانه، جنگ کریمه (۱۸۵۳-۱۸۵۶) بود. جنگ بین روسیه و اتحاد فرانسه، بریتانیا و امپراتوری عثمانی در گرفت. این جنگ با شکست روسیه به پایان رسید و آغازی برای کاهش نفوذ آن در منطقه بود. با این حال، روسیه از طریق ابزارهای مختلف مانند دیپلماسی، تجارت و تبادل فرهنگی به حضور در منطقه ادامه داد. در دوران اتحاد جماهیر شوروی، تعامل روسیه با خاورمیانه اساساً ناشی از ملاحظات ایدئولوژیک بود. اتحاد جماهیر شوروی به دنبال گسترش کمونیسم در سراسر جهان بود و خاورمیانه را به عنوان منطقه‌ای بالقوه برای توسعه می‌دید. در نتیجه از کشورهای مختلف منطقه مانند سوریه، مصر و عراق حمایت نظامی و اقتصادی کرد. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، روابط روسیه با خاورمیانه دستخوش تغییرات چشمگیری شد.

با پایان جنگ سرد، انگیزه‌های ایدئولوژیک روسیه برای تعامل با منطقه کاهش یافت. در عوض، شروع به تمرکز بیشتر روی منافع اقتصادی و استراتژیک کرد. این تغییر در حمایت روسیه از کشورهای مختلف منطقه مانند ایران و سوریه منعکس شد. در سال‌های اخیر، همگرایی روسیه با خاورمیانه بارزتر شده است. این امر تا حدی به دلیل تغییرات در چشم‌انداز ژئوپلیتیک جهانی و تمایل روسیه برای اثبات خود به عنوان بازیگر اصلی در امور بین‌المللی است. روسیه در درگیری‌های مختلف منطقه مانند جنگ داخلی سوریه درگیر بوده و در عین حال به دنبال گسترش روابط اقتصادی خود با کشورهایمانند ایران و عربستان بوده است. همگرایی روسیه با خاورمیانه پیامدهای مهمی برای منطقه داشته است. این امر برای کشورهای منطقه جایگزینی برای قدرت‌های غربی مانند آمریکا فراهم کرده و به کشورهایی مانند سوریه و ایران این امکان را داده است که بدون ترس از مداخله غرب به دنبال منافع خود باشند.

کاربرد نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در خاورمیانه

نظریه بازی‌ها یک روش ریاضی است که روابط بین کشورها را مورد تحلیل قرار می‌دهد. این روش به ما نشان می‌دهد که کشورها چه رفتارها و انتخاب‌هایی را در شرایط رقابتی یا همکاری دارند. نظریه حرکت که توسط /ستیون جی. بر/منز در سال ۲۰۰۳ ارائه شده است، یک بخش از نظریه بازی‌ها است که به ما کمک می‌کند تا تعاملات و تغییرات کشورها در طول زمان را بفهمیم. این نظریه می‌تواند در خاورمیانه کاربرد زیادی داشته باشد. این نظریه می‌تواند به ما بگوید که چین و روسیه چگونه در این منطقه با هم و با سایر کشورها رفتار می‌کنند و چگونه به رویدادهای جدید واکنش نشان می‌دهند. برای مثال می‌توان با استفاده از این نظریه فهمید که چین و روسیه چه تصمیماتی در مورد بحران سوریه یا تحریم‌های ایران گرفته‌اند و چه احتمالی دارد که در آینده نظر خود را تغییر دهند. همچنین می‌توان با استفاده از این نظریه پیش‌بینی کرد که چین و روسیه چگونه به تغییرات در سطح بین‌الملل و شوک‌های خارجی پاسخ خواهند داد. برخی از مثال‌های تحلیلی از منظر نظریه بازی‌ها در خاورمیانه عبارتند از:

الف- کاربرد نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در بحران سوریه

جنگ داخلی در سوریه باعث شده است که چین و روسیه در خاورمیانه به دو طرف متفاوت تقسیم شوند؛ هر دو کشور از رژیم بشار اسد پشتیبانی می‌کنند، اما دلایل مختلفی دارند. روسیه به دلیل منافع استراتژیک و نفوذ نظامی خود در سوریه، مداخله نظامی و دیپلماتیک را برای حمایت از اسد انجام داده است. چین به دلیل منافع اقتصادی خود، سعی در حفظ سرمایه‌گذاری و امنیت انرژی دارد. هر دو کشور با تغییر رژیم اسد یا مداخله غربی در سوریه مخالفت می‌کردند و ترس از گسترش تروریسم را دارند. در حالی که روسیه با مداخله و حمایت از رژیم اسد به دنبال حفظ منافع خود است، چین با رویکرد محتاطانه‌تر و نقش میانجی‌گرانه، سعی در حفظ روابط خود با همه طرف‌های درگیر دارد. در این بازی، روسیه باید بین دو حرکت «افزایش تنش در سوریه» یا «تشدید نکردن تنش‌ها در سوریه» در صورتی که چین مداخله کند و بین «حفظ دخالت در سوریه» یا «خروج از سوریه» در صورتی که چین مداخله نکند، انتخاب خود را انجام دهد. در این بازی، حرکت بهینه روسیه به حرکت چین بستگی دارد. در صورتی که چین مداخله کند، حرکت بهینه

روسیه «تشدید تنش» خواهد بود و در صورت عدم مداخله چین، حرکت بهینه روسیه «حفظ دخالت در سوریه» خواهد بود. چین با آگاهی از استراتژی روسیه می‌تواند با مقایسه نتایج مداخله یا عدم مداخله، حرکت بهینه خود را انتخاب کند. نتیجه تعادلی این بازی این است که چین مداخله نمی‌کند و روسیه حضور خود را در سوریه حفظ می‌کند. بنابراین، استراتژی روسیه «تشدید تنش» در صورت مداخله چین و «حفظ دخالت در سوریه» در صورت عدم مداخله چین خواهد بود. چین با آگاهی از استراتژی روسیه، می‌تواند با مقایسه نتایج مداخله یا عدم مداخله، حرکت بهینه خود را انتخاب کند. اگر چین مداخله کند، انتظار دارد روسیه تنش را تشدید کند که به چین «سود کمتری» یعنی عدد ۱ را نسبت به عدم تشدید تنش می‌دهد. اما اگر چین مداخله نکند، انتظار دارد روسیه دخالت خود را در سوریه حفظ کند که به چین «اندک سود بهتری» یعنی عدد ۲ را نسبت به مداخله می‌دهد. نتیجه تعادلی این بازی این است که چین مداخله نمی‌کند و روسیه حضور خود را در سوریه حفظ می‌کند.

اگر چین مداخله نکند، حرکت بهینه روسیه «حفظ دخالت در سوریه» است، زیرا به روسیه سود بیشتر یعنی «عدد ۴»، نسبت به عقب‌نشینی از سوریه «عدد ۱» می‌دهد. بنابراین، استراتژی روسیه «تشدید تنش» در صورت مداخله چین و «حفظ دخالت در سوریه» در صورت عدم مداخله چین خواهد بود. این نتیجه نشان می‌دهد که چین ترجیح می‌دهد از رقابت مستقیم با روسیه در سوریه اجتناب کند و به جای آن، منافع اقتصادی و دیپلماتیک خود را حفظ کند. مفروضات و فرضیات مورد استفاده در این بازی به‌طور کامل واقع‌بینانه نیستند، زیرا واقعیت‌های پیچیده در سوریه ساده‌سازی شده‌اند. همچنین «پرداخت و سود» نیز به صورت ذهنی و نسبی است و وابسته به ارزیابی و مقایسه هر بازیکن و نیز هزینه‌ها و منافع هر حرکت است. به عنوان مثال، عدد ۱ به عنوان «بازده و سود مداخله چین» ممکن است بسیار کم باشد، زیرا چین ممکن است منافع و انگیزه‌های دیگری مانند حفاظت از شهروندان خود، سرمایه‌گذاری در سوریه یا افزایش نفوذ در منطقه برای مداخله داشته باشد. به‌طور مشابه، عدد ۴ به عنوان بازده و سود در «حفظ دخالت روسیه» ممکن است بسیار بالا باشد، زیرا روسیه ممکن است با چالش‌ها و خطرات دیگری مانند فشارها و

تحریم‌های بین‌المللی، مخالفت یا نارضایتی داخلی یا تلفات نظامی و ... برای حفظ دخالت خود در سوریه مواجه شود.

بنابراین، «بازده‌ها و سودها» در این بازی قطعی نیستند و ممکن است در طول زمان و در شرایط مختلف تغییر کنند. نتیجه این بازی به تغییرات در عدد بازده یا ترجیحات حساس است و ممکن است استراتژی بهینه یا نتیجه تعادل را برای هر بازیکن تغییر دهد. به عنوان مثال اگر «بازده و سود» مداخله چین افزایش یا «بازده و سود» عدم مداخله چین کاهش یابد، چین ممکن است ترجیح دهد به جای عدم مداخله، مداخله کند. این تغییرات ممکن است به نتایج متفاوتی منجر شود که پیامدهای متفاوتی برای وضعیت سوریه و منطقه به همراه داشته باشد.

جدول شماره ۴- نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در بحران سوریه

		روسیه	
چین	مداخله چین در سوریه payoff(۱)	افزایش تنش در سوریه توسط روسیه payoff(۳)	تشدید نکردن تنش‌ها در سوریه توسط روسیه payoff(۲)
		(1,3)	(1,2)
	عدم مداخله چین در سوریه payoff(۲)	حفظ دخالت در سوریه توسط روسیه payoff(۴)	خروج و عقب‌نشینی روسیه از سوریه payoff(۱)
		(2,4)	(2,1)

برای تحلیل این جدول می‌توان از مفهوم تعادل نش استفاده کرد. تعادل نش ترکیبی از راهبردهایی است که هیچ یک از بازیکنان انگیزه‌ای برای تغییر آن ندارند. به عبارت دیگر، هر بازیکن بهترین پاسخ خود را به راهبرد حریف انتخاب می‌کند. برای یافتن تعادل نش، می‌توان از روش حذف حرکت‌های غیرمنطقی استفاده کرد. در این روش، هر حرکتی که برای یک بازیکن همیشه ضعیف‌تر از حرکت دیگری باشد، حذف می‌شود. به عنوان مثال برای روسیه، حرکت «خروج و عقب‌نشینی از سوریه» همیشه ضعیف‌تر از حرکت «حفظ دخالت در سوریه» است، چون در هر دو حالت مداخله یا عدم مداخله چین، پرداخت روسیه در حرکت «حفظ دخالت در سوریه» بیشتر از پرداخت روسیه در حرکت «خروج و

عقب‌نشینی از سوریه» است. بنابراین این حرکت غیرمنطقی است و می‌توان آن را حذف کرد. به همین ترتیب برای چین، حرکت «مداخله در سوریه» همیشه ضعیف‌تر از حرکت «عدم مداخله در سوریه» است، چون در هر دو حالت تشدید یا عدم تشدید تنش‌ها توسط روسیه، پرداخت چین در حرکت «عدم مداخله در سوریه» بیشتر از پرداخت چین در حرکت «مداخله در سوریه» است. بنابراین این حرکت نیز غیرمنطقی است و می‌توان آن را حذف کرد. پس از حذف حرکت‌های غیرمنطقی، تنها یک ترکیب از راهبردها باقی می‌ماند که تعادل نش است.

تعادل نش: (حفظ دخالت در سوریه توسط روسیه، عدم مداخله چین در سوریه). این تعادل نش نشان می‌دهد که روسیه بهترین پاسخ خود را به عدم مداخله چین در سوریه انتخاب می‌کند و چین بهترین پاسخ خود را به حفظ دخالت روسیه در سوریه انتخاب می‌کند. این تعادل نش با توجه به پرداخت‌های موجود در جدول، بهینه پارتو نیست، به این معنی که ممکن است ترکیب دیگری از راهبردها وجود داشته باشد.

به عنوان مثال اگر روسیه تنش‌ها را تشدید نکرده و چین نیز مداخله نکند، هر دو بازیکن پرداخت ۲ را دریافت می‌کنند که بیشتر از پرداخت ۱ است. اما این ترکیب از راهبردها تعادل نش نیست، چون روسیه انگیزه‌ای برای انحراف از آن دارد و با تشدید تنش‌ها، پرداخت خود را از ۲ به ۳ افزایش می‌دهد. بنابراین هر بازیکن با انحراف از راهبرد خود، پرداخت خود را افزایش و پرداخت حریف را کاهش می‌دهد.

در این بازی، هر حرکتی که بازیکنان انجام می‌دهند، می‌تواند نتیجه بازی را تغییر دهد و شرایط جدیدی را برای آنها ایجاد کند. برای مثال اگر چین تصمیم بگیرد که در راه‌یابی به یک راه حل سیاسی برای بحران سوریه نقش فعالی داشته باشد، ممکن است این انتخاب را بر دخالت نظامی یا خودداری از آن ترجیح دهد. همین‌طور روسیه نیز ممکن است با توجه به این حرکت چین، رفتار خود را تغییر دهد. از طرف دیگر، بازی را می‌توان با افزودن بازیکنان دیگری مانند ایران، ترکیه، عربستان سعودی و ... پیچیده‌تر کرد. در این صورت، هر بازیکن باید با توجه به حرکت‌های قبلی خود و سایر بازیکنان، حرکت بعدی خود را انتخاب کند. بنابراین، بازیکنان در سطح جهانی باید تصمیمات خود را با دقت و احتیاط انجام دهند و بهترین گزینه را برای رسیدن به اهداف خود انتخاب کنند.

هر استراتژی که بازیکنان انتخاب می‌کنند، مزایا و معایب خاص خود را دارد و بسته به ارزش‌گذاری هزینه و منفعت، در سه حوزه «اقتصادی، امنیتی و دیپلماتیک» برای هر بازیکن، مزایا و معایب مذکور متفاوت است. در نهایت، توجه به جزئیات و پیش‌بینی حرکات حریفان، مسیر پیروزی را برای هر بازیکن تسهیل خواهد کرد.

با فرض اینکه بازده بالاتر برای یک بازیکن، به معنای بازده کمتر برای سایر بازیکنان است، می‌توان اقدامات ایالات متحده را به عنوان یک تابع از عملکرد روسیه در نظر گرفت. اگر روسیه تشدید تنش را پیش‌بینی کند، به نظر می‌رسد که اقدام بهینه ایالات متحده، پاسخگویی به آن باشد. زیرا این اقدام به ایالات متحده بازده بالاتر یعنی «عدد ۴» نسبت به عدم پاسخ یعنی «عدد ۲» را به همراه دارد. در صورتی که روسیه تشدید تنش نکند، به نظر می‌رسد که اقدام بهینه ایالات متحده عدم پاسخگویی باشد. زیرا این اقدام، برای ایالات متحده بازده بالاتر یعنی «عدد ۳» را به همراه دارد. اگر روسیه به دخالت خود در سوریه ادامه دهد، به نظر می‌رسد که اقدام بهینه ایالات متحده، اعمال فشار دیپلماتیک باشد. زیرا این اقدام به ایالات متحده بازده بالاتر یعنی «عدد ۴» نسبت به عدم اعمال فشار یعنی «عدد ۲» را به همراه دارد. اگر روسیه عقب‌نشینی کند، به نظر می‌رسد که اقدام بهینه ایالات متحده، حمایت از نیروهای مخالف باشد. زیرا این اقدام به ایالات متحده بازده بالاتر یعنی «عدد ۴» نسبت به عدم حمایت از آنها یعنی «عدد ۲» را به همراه دارد.

شناخت استراتژی ایالات متحده، به حرکت بهینه روسیه بستگی داشته که آن نیز به حرکت چین بستگی دارد. با دانستن استراتژی ایالات متحده و استراتژی روسیه، چین می‌تواند حرکت بهینه خود را با مقایسه نتایج مداخله یا عدم مداخله انتخاب کند. اگر چین مداخله کند انتظار دارد روسیه تشدید تنش نماید و ایالات متحده پاسخ دهد که به چین بازده و سود «۱» را می‌دهد. اگر چین مداخله نکند، انتظار دارد روسیه دخالت و حضور خود را در سوریه حفظ و در ادامه ایالات متحده به روسیه فشار دیپلماتیک وارد کند که به چین بازده «۲» را می‌دهد. بنابراین، اقدام بهینه چین عدم مداخله در سوریه است. زیرا به چین سود بالاتر یعنی «عدد ۲» را نسبت به مداخله یعنی «عدد ۱» می‌دهد. نتیجه تعادلی این بازی این است که چین مداخله نکند و روسیه حضور خود را در سوریه حفظ و ایالات متحده فشار دیپلماتیک به روسیه اعمال کند. این نتیجه نشان‌دهنده ترجیح چین برای

اجتناب از رویارویی یا رقابت مستقیم با روسیه در منطقه با حفظ منافع اقتصادی و دیپلماتیک خود است.

جدول شماره ۵- اقدامات ایالات متحده متناسب با اقدامات چین و روسیه

اعمال فشار دیپلماتیک توسط آمریکا payoff=۴	افزایش تنش در سوریه توسط روسیه payoff=۳	مداخله چین در سوریه payoff=۱
عدم اعمال فشار دیپلماتیک توسط آمریکا payoff=۲		
عدم پاسخگویی توسط آمریکا payoff=۳	تشدید نکردن تنش‌ها در سوریه توسط روسیه payoff=۲	

عدم اعمال فشار دیپلماتیک توسط آمریکا payoff=۲	حفظ دخالت در سوریه توسط روسیه payoff=۴	عدم مداخله چین در سوریه payoff=۲
اعمال فشار دیپلماتیک توسط آمریکا payoff=۴		
حمایت از نیروهای مخالف توسط آمریکا payoff=۴	خروج و عقب‌نشینی روسیه از سوریه payoff=۱	
عدم حمایت از نیروهای مخالف توسط آمریکا payoff=۲		

جدول بازی ارائه شده، یک بازی با حاصل جمع صفر است که در آن سود یک بازیکن، دقیقاً معادل با زیان سایر بازیکنان است. بازیکنان این بازی چین، روسیه و ایالات متحده هستند که در مورد مداخله یا عدم مداخله در سوریه تصمیم می‌گیرند. هر بازیکن یک تابع بازده دارد که نشان می‌دهد که با انتخاب یک استراتژی چه مقدار سود یا زیان می‌کند. برای یافتن تعادل نش در جدول بازی، می‌توان از روش حذف استراتژی‌های غالب شده استفاده کرد که بر اساس این ایده است که اگر یک استراتژی برای یک بازیکن از یک استراتژی دیگر برتر باشد، آن بازیکن هیچ وقت استراتژی ضعیف‌تر را انتخاب نخواهد کرد و می‌توان آن را از جدول حذف کرد. لذا می‌توان به یک جدول کوچک‌تر

رسیده که تعادل نش را نشان می‌دهد. برای انجام این روش، ابتدا باید استراتژی‌های غالب شده را شناسایی کرد.

برای چین، استراتژی عدم مداخله در سوریه استراتژی غالب است. زیرا در هر سطر، عناصر سطر عدم مداخله بزرگ‌تر یا مساوی عناصر سطر مداخله هستند. پس می‌توان سطر مداخله را حذف کرد. برای روسیه، استراتژی حفظ دخالت در سوریه استراتژی غالب است. زیرا در هر ستون، عناصر ستون حفظ دخالت بزرگ‌تر یا مساوی عناصر ستون‌های دیگر هستند. پس می‌توان ستون‌های افزایش تنش و خروج و عقب‌نشینی را حذف کرد. برای ایالات متحده، استراتژی اعمال فشار دیپلماتیک استراتژی غالب است. زیرا در هر ستون، عناصر ستون اعمال فشار دیپلماتیک بزرگ‌تر یا مساوی عناصر ستون‌های دیگر هستند. پس می‌توان ستون‌های عدم پاسخگویی و حمایت از نیروهای مخالف را حذف کرد. با حذف استراتژی‌های غالب شده، تعادل نش حاصل می‌شود. تعادل نش به ما می‌گوید چین مداخله نکند و روسیه حضور خود را در سوریه حفظ و ایالات متحده فشار دیپلماتیک به روسیه اعمال کند. این تعادل پایدار است زیرا هیچ یک از بازیکنان دلیلی برای تغییر استراتژی خود ندارند. اگر یکی از آنها استراتژی خود را تغییر دهد، بازده کمتری خواهد گرفت.

ب- کاربرد نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در توافق هسته‌ای ایران

پس از چندین سال مذاکره، ایران و شش قدرت جهانی (آمریکا، چین، روسیه، فرانسه، انگلیس و آلمان) در سال ۲۰۱۵ به توافقی در مورد برنامه هسته‌ای ایران دست یافتند. این توافق هدف داشت که فعالیت‌های هسته‌ای ایران را محدود کند و در عوض تحریم‌ها را کاهش دهد. چین و روسیه از این توافق حمایت کردند چون فکر می‌کردند که می‌تواند از بروز رقابت هسته‌ای و جنگ در خاورمیانه جلوگیری کند. علاوه بر این، آنها منافع اقتصادی از همکاری با ایران در زمینه‌های تجاری و انرژی داشتند (Kaye & Wehrey, 2015). می‌توان این توافق را یک «بازی همکاری» دانست که در آن همه طرف‌ها با توافق به سود خود می‌رسیدند و از وضعیت بدتری که ممکن بود رخ دهد، اجتناب می‌کردند.

ایالات متحده در سال ۲۰۱۸ از توافق هسته‌ای ایران خارج شد و تحریم‌های سختی را علیه ایران اعمال کرد. این اقدام باعث تغییر شرایط اطراف توافق شد. چین و روسیه که از طرفداران توافق بودند با واکنش‌های متفاوتی به این تغییر روبرو شدند. آنها همچنان به تجارت و حمایت از ایران ادامه دادند تا توافق را حفظ کنند. اما چین به دلیل تحریم‌های آمریکا، واردات نفت از ایران را کاهش داد و روسیه از این فرصت برای افزایش صادرات نفت خود به چین استفاده کرد. چین همچنین سعی کرد با حفظ روابط خود با کشورهای منطقه‌ای که مخالف توافق بودند مانند عربستان سعودی و اسرائیل، منافع خود را محافظت کند. روسیه نیز به دنبال تقویت روابط خود با ایران و متحدانش مانند سوریه و حزب الله بود (Mamedov & Kozhanov, 2019; Sun & Zou, 2020; Ghoshal, 2020).

یک مثال از بازی چین و روسیه در خاورمیانه با استفاده از داده‌های ریاضی بر اساس نظریه بازی‌ها، بازی همزمان چین و روسیه در تجارت با ایران است. در این بازی، هر بازیکن دو گزینه دارد: «پیروی از سیاست آمریکا» یا «سرپیچی از سیاست آمریکا». اگر هر دو بازیکن از سیاست آمریکا پیروی کنند، تجارت خود را با ایران کاهش می‌دهند. اگر هر دو بازیکن از سیاست آمریکا سرپیچی کنند، تجارت خود را با ایران ادامه می‌دهند. اما اگر یکی از بازیکنان از سیاست آمریکا پیروی کند و دیگری از سیاست آمریکا سرپیچی کند، بازیکن پیروی‌کننده تحت فشار آمریکا تجارت خود را با ایران از دست می‌دهد و بازیکن سرپیچی‌کننده با تحریم‌های آمریکا مواجه می‌شود اما تجارت بیشتری با ایران دارد (Sun & Zou, 2019: 15 & Ghoshal, 2020: 108).

هر گزینه برای هر بازیکن یک بازده و سود دارد که با یک عدد مشخص می‌شود. بازده و سود بر اساس برخی از هزینه‌ها و منافع برای هر بازیکن مانند منافع اقتصادی، مزایای امنیتی و مزایای دیپلماتیک محاسبه می‌شود. بازی را می‌توان با استفاده از مفهوم تعادل نش حل کرد که به معنای یافتن بهترین استراتژی برای هر بازیکن است که بهترین پاسخ را به استراتژی بازیکن دیگر می‌دهد. در این بازی، دو تعادل نش وجود دارد: (پیروی از سیاست آمریکا، پیروی از سیاست آمریکا) و (سرپیچی از سیاست آمریکا، سرپیچی از سیاست آمریکا). اینها استراتژی‌هایی هستند که با توجه به استراتژی بازیکن دیگر، به هر بازیکن بیشترین بازده و سود را می‌دهد.

برای مثال اگر چین از سیاست آمریکا پیروی کند، بهترین پاسخ روسیه پایبندی است، زیرا به روسیه بازده بالاتر «یعنی عدد ۳» را نسبت به سرپیچی از سیاست آمریکا که به روسیه بازده کمتر «یعنی عدد ۲» را می‌دهد خواهد بود. اگر چین از سیاست آمریکا سرپیچی کند، بهترین پاسخ روسیه سرپیچی از سیاست آمریکا است. این سیاست به این دلیل است که به روسیه بازده بالاتر «یعنی عدد ۴» نسبت به پیروی از سیاست آمریکا که به روسیه بازده کمتر «یعنی عدد ۱» را می‌دهد خواهد بود.

بنابراین، استراتژی روسیه این است که دنباله‌رو سیاست چین باشد. به طور مشابه اگر روسیه از سیاست آمریکا پیروی کند، بهترین پاسخ چین پایبندی است، زیرا به چین بازده بالاتر «یعنی عدد ۳» نسبت به سرپیچی از سیاست‌های ایالات متحده که به چین بازده کمتر «یعنی عدد ۲» خواهد بود را می‌دهد.

اگر روسیه از سیاست‌های ایالات متحده سرپیچی کند، بهترین پاسخ چین سرپیچی از سیاست آمریکا است. این سیاست به این دلیل است که به چین بازده بالاتر «یعنی عدد ۴» نسبت به پیروی از سیاست آمریکا که به چین بازده کمتر «یعنی عدد ۱» را می‌دهد خواهد بود. بنابراین، استراتژی چین نیز این است که از سیاست روسیه پیروی کند. نتیجه این بازی این است که هر دو بازیکن یا از سیاست آمریکا پیروی می‌کنند یا هر دو بازیکن از سیاست آمریکا سرپیچی می‌کنند. این نتیجه نشان می‌دهد که چین و روسیه در تجارت با ایران وابسته و هماهنگ هستند. اما این نتیجه همچنین نشان می‌دهد که چین در ایجاد تعادل بین منافع اقتصادی خود با روسیه و منافع امنیتی و دیپلماتیک خود در رابطه با ایران و ایالات متحده با مشکلاتی روبرو است.

جدول شماره ۶- نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در توافق هسته‌ای ایران

		روسیه	
		پیروی از سیاست آمریکا	سرپیچی از سیاست آمریکا
چین	پیروی از سیاست آمریکا	(3,3)	(1,2)
	سرپیچی از سیاست آمریکا	(2,1)	(4,4)

پ- کاربرد نظریه بازی‌ها در تحلیل روابط چین و روسیه در توافق صلح عربستان و ایران

چین به عنوان یک میانجی گر مهم بین ایران و عربستان سعودی، در توافقنامه‌ای که امضا کرده است بر «احترام به حاکمیت دولت‌ها و عدم مداخله در امور داخلی کشورها» تأکید دارد. این وضعیت را می‌توان با استفاده از یک بازی مشارکتی تحلیل کرد. «ایران، عربستان سعودی، چین و روسیه» بازیگران این بازی هستند و ممکن است ائتلاف‌های مختلفی با هم بسازند مثل «ایران و چین»، «عربستان و چین»، «ایران و روسیه» و «عربستان و روسیه». سود هر ائتلاف به عوامل مختلفی مثل منافع اقتصادی، نگرانی‌های امنیتی و همسویی ایدئولوژیک بستگی دارد. برای تحلیل این بازی، یک ماتریس «ائتلاف، سود» ارائه شده است که با در نظر گرفتن تمام عوامل موثر، سود احتمالی هر ائتلاف را محاسبه می‌کند.

جدول شماره ۷- ماتریس «ائتلاف، سود» چین و روسیه در توافق صلح عربستان و ایران

ائتلاف، سود			
ایران، چین	عربستان، چین	ایران، روسیه	عربستان، روسیه
10	8	7	6

با استفاده از نظریه بازی‌ها، می‌توان پی برد که ایران و چین یک ائتلاف پایدار دارند. این دو کشور از همکاری اقتصادی و استراتژیک خود سود می‌برند. عربستان و چین هم یک ائتلاف پایدار دیگر هستند. عربستان می‌تواند با کمک چین اقتصاد خود را تنوع بخشد و کمتر به آمریکا وابسته باشد. این دو ائتلاف جزئی از هسته بازی هستند. یعنی هیچ کشوری نمی‌خواهد از ائتلاف خود جدا شود و با کشور دیگری همکاری کند. برای مثال، ایران سود کمتری می‌گیرد اگر از چین جدا شود و با روسیه همکاری کند. همین‌طور عربستان هم سود کمتری می‌گیرد اگر از چین جدا شود و با روسیه همکاری کند.

جدول شماره ۸- بازی مشارکتی چین و روسیه در توافق صلح عربستان و ایران

	ایران		
روسیه	7	10	چین
	6	8	
	عربستان		

این جدول یک بازی است. در این بازی، ایران و عربستان دو بازیکن هستند که باید بین دو انتخاب چین یا روسیه تصمیم بگیرند. هر خانه از جدول نشان می‌دهد که اگر هر دو بازیکن یک انتخاب را انجام دهند، چه سود یا زیانی برای هر کدام به وجود می‌آید. برای تحلیل این بازی و یافتن تعادل نش، می‌توان از روش حذف راهبردهای غالب شده استفاده کرد. در این روش، راهبردهایی که هیچ وقت بهتر از راهبردهای دیگر نیستند یا حتی گاهی بدتر هستند، حذف می‌شوند. برای مثال در این بازی، راهبرد چین برای ایران همیشه بهتر از راهبرد روسیه است، زیرا در هر دو حالت، ایران ۱۰ واحد سود می‌کند که بیشتر از ۸ واحد سود در صورت انتخاب روسیه است. بنابراین، راهبرد روسیه برای ایران غالب شده است و می‌توان آن را حذف کرد. به همین ترتیب، راهبرد روسیه برای عربستان هم غالب شده است و می‌توان آن را حذف کرد. پس از حذف این دو راهبرد، فقط یک خانه از جدول باقی می‌ماند که نشان می‌دهد اگر هر دو بازیکن چین را انتخاب کنند، ایران ۱۰ واحد سود و عربستان ۸ واحد سود خواهد داشت. این ترکیب، تعادل نش^۱ این بازی است، زیرا هیچ یک از بازیکنان انگیزه‌ای برای تغییر راهبرد خود ندارند. این تعادل ممکن است بهترین نتیجه نباشد. چون عوامل دیگری هم در تصمیم‌گیری کشورها تاثیر دارند. مثلاً عوامل سیاسی و فرهنگی. پس برای تصمیم‌گیری درباره همکاری بین کشورها، باید به این عوامل هم توجه کرد.

نتیجه‌گیری

این مطالعه به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه همگرایی منطقه‌ای چین و کشورهای خاورمیانه می‌تواند به عنوان راهبردی برای تعدیل و توازن قدرت در مقابله با نفوذ روسیه در منطقه عمل کند. این مطالعه با توجه به رقابت چین و روسیه برای نفوذ در خاورمیانه و هدف چین از تعدیل و توازن قدرت در منطقه، فرضیه‌ای را مطرح می‌کند که

۱. تعادل نش در نظریه بازی‌ها به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن هیچ یک از بازیکنان نمی‌توانند با تغییر استراتژی خود، بدون تغییر استراتژی سایر بازیکنان، وضعیت بهتری برای خود ایجاد کنند. این تعادل نشان‌دهنده یک نقطه پایدار در بازی است که در آن هر بازیکن بهترین پاسخ را نسبت به استراتژی‌های دیگران انتخاب کرده است. این مفهوم نخستین بار توسط جان نش در سال ۱۹۵۰ معرفی شد و یکی از بنیادی‌ترین مفاهیم در نظریه بازی‌ها محسوب می‌شود.

بر اساس همگرایی منطقه‌ای چین و کشورهای خاورمیانه بر پایه منافع مشترک اقتصادی، امنیتی و فرهنگی استوار است و می‌تواند نفوذ و نقش روسیه را در منطقه کاهش دهد. ذکر این نکته ضروری است که چین برای نفوذ در خاورمیانه با روسیه رقابت دارد ولی هدف اصلی آن مقابله یا تضعیف نفوذ روسیه نیست، اما تعدیل در نقش روسیه و نفوذ آن کشور و ایجاد توازن می‌تواند هدف چین باشد؛ با علم به این موضوع، فرضیه تحقیق از نقش فعال و نفوذ بین‌المللی چین، برقراری روابط عمیق اقتصادی، سیاسی و امنیتی با کشورهای خاورمیانه حمایت می‌کند که می‌تواند به کاهش نفوذ روسیه و تضعیف نقش آن در خاورمیانه کمک کند. برای دستیابی به این هدف از رویکرد کمی با روش تبیینی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که همگرایی منطقه‌ای چین و کشورهای خاورمیانه در حال گسترش بوده که می‌تواند به عنوان عاملی متعادل کننده در برابر نفوذ روسیه در منطقه عمل نماید و به طور قابل توجهی از نفوذ آن کاسته و نقش آن را در منطقه تعدیل کند. چین و روسیه در خاورمیانه هم همکاری و هم رقابت دارند و این تعاملات به شرایط منطقه‌ای و جهانی بستگی دارد. از این رو همگرایی منطقه‌ای بین خاورمیانه و چین به عنوان راهبردی در جهت تعدیل و ایجاد توازن در برابر نفوذ روسیه در منطقه عمل می‌کند و به حفظ توازن قوا در خاورمیانه با حفظ منافع مشترک کمک می‌کند. این مقاله مدلی برای تحلیل پدیده همگرایی منطقه‌ای خاورمیانه و چین با استفاده از نظریه بازی‌ها ارائه کرده است. با این حال، نظریه بازی‌ها محدودیت‌هایی دارد که ممکن است پیچیدگی و عدم قطعیت موقعیت‌های دنیای واقعی را به طور کامل منعکس نکند. به عنوان مثال نظریه بازی‌ها فرض می‌کند که بازیکنان منطقی هستند و اطلاعات کاملی در مورد بازی دارند که ممکن است در عمل دقیق نباشد. نظریه بازی‌ها تعاملات بین بازیکنان را با کاهش آنها به مجموعه‌ای از استراتژی‌ها و بازده‌ها ساده می‌کند که ممکن است همه احتمالات و پویایی‌های بالقوه‌ای را که در واقعیت به وجود می‌آیند و همچنین جنبه‌های اخلاقی یا احساسی تصمیم‌گیری که ممکن است بر رفتار انسان تأثیر بگذارد، در نظر نگیرد. این مطالعه محدود به داده‌های موجود است و ممکن است با داده‌های جدید به نتایج متفاوتی منجر شود.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Vahid Afrasiaban <https://orcid.org/0000-0002-8216-293X>

Seyed Jalal Dehghani <https://orcid.org/0000-0003-1055-531X>
Firouzabadi

منابع

- ابوالحسنی، اصغر و حسنی مقدم، رفیع، (۱۳۸۹)، «کاربردهای بحث تصمیم‌گیری در شرایط نااطمینانی و نظریه بازی‌ها در مدل‌دار کردن اقتصاد اسلامی»، دوفصلنامه جستارهای اقتصادی، سال ۷، شماره ۱۳.
- اسنایدر، ریچارد، (۱۳۸۷)، «نظریه بازی‌ها و تحلیل رفتار سیاسی»، ترجمه علیرضا طیب، اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره‌های ۱۴۵-۱۴۶.

References

- Allison, G. T., & Zelikow, P, (1999), *Essence of decision: Explaining the Cuban Missile Crisis (2nd ed.)*, New York, NY: Longman.
- Axelrod, R., & Keohane, R. O, (1985), "Achieving Cooperation under Anarchy: Strategies and Institutions", *World Politics*, Vol. 38, No. 1, 226-254. <https://doi.org/10.2307/2010357>.
- Binmore, K., & Samuelson, L, (2006), *Evolutionary Game Theory*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Chen, C. K, (2021), "China in the Middle East: An Analysis from the Theoretical Perspective of Path Dependency", *East Asia*, Vol. 38, No. 2, 105-121. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12140-020-09352-9>.
- Dawkins, R., Neale, W., & Firstenberg, P, (2003), "Game Theory and Business Strategy", *Business Strategy Review*, Vol. 14, No. 1, 11-19.
- Evron, Y, (2017), "China's Diplomatic Initiatives in the Middle East: The Quest for a Great-power Role in the Region", *International Relations*, No. 31, 125-144. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0047117815619664>.

- Fulton, J., & Sim, L. C, (2022), “The Great Power Project in the Middle East: The China-Russia Relationship as a Strengthening Factor”, *Atlantic Council*, <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/great-power-projection-in-the-middle-east-the-china-russia-relationship-as-a-force-multiplier>.
- Fulton, L. S., Lennon, A. T. J., & Wuthnow, J, (2020), *The future of U.S.-China relations in the Middle East*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington, D.C.
- Fursenko, A., & Naftali, T, (1997), *One hell of a gamble: Khrushchev, Castro & Kennedy 1958-1964: The Secret History of the Cuban Missile Crisis*, W. W. Norton, New York, [https:// archive.org/details/onehellofgamblek00furs](https://archive.org/details/onehellofgamblek00furs).
- Ghoshal, D, (2020), “The US Withdrawal from the JCPOA: Impact on India–Iran Relations”, *Strategic Analysis*, Vol. 44, No. 1, 58-73. <https://doi.org/10.1080/09700161.2019.1695336>.
- Gintis, H., Bowles, S., Boyd, R., & Fehr, E, (2005), *Moral Sentiments and Material Interests: The Foundations of Cooperation in Economic Life*, MIT Press, Cambridge, MA, [https:// direct. mit. edu/ books/edited-volume/2539/Moral-Sentiments-and-Material-Interests](https://direct.mit.edu/books/edited-volume/2539/Moral-Sentiments-and-Material-Interests).
- Ho, K., Ng, F., & Lee, C. S, (1998), *Game Theory Approach in International Relations*, Pacific Review, Vol. 12, No. 1, 55-75.
- Ho, T. H., Ching, W. K., & Tse, C. K, (1998), “A Game Theory Approach to Decision Support for Competitive Supply Chains”, *European Journal of Operational Research*, Vol. 111, No. 2, 229-243.
- Huang, X, (2016), *The Iranian Nuclear Issue and Regional Security: Dilemmas, Responses, and the Future, Sabbatical Leave Report*. Department of Political Affairs, Middle East and West Asia Division. Retrieved from, <https://hr.un.org/sites/hr.un.org/files/The%20Iranian%20Nuclear%20Issue%20and%20Regional%20Security.pdf>.
- Myerson, R. B, (1991), *Game Theory: Analysis of Conflict*, Harvard University Press, Cambridge, MA; London, England. ISBN 9780674341166. (Paperback edition published in 1997).

- Nash, J. F, (1950), "Equilibrium Points in N-person Games", *Proceedings of the National Academy of Sciences*, Vol. 36, No. 1, 48-49. [https:// doi. org/ 10.1073/pnas.36.1.48](https://doi.org/10.1073/pnas.36.1.48).
- Osborne, M. J., & Rubinstein, A, (1994), *A Course in Game Theory*, MIT Press, Cambridge, MA, [https:// mitpress. mit.edu/9780262650403/a-course-in-game-theory](https://mitpress.mit.edu/9780262650403/a-course-in-game-theory).
- Rapoport, A., & Chammah, A. M, (1966), "The Game of Chicken", *The American Behavioral Scientist*, Vol. 10, No. 3, 10-14.
- Rousidis, Z, (2021), "China, Iran and Russia in the Middle East and Southeast Mediterranean", Hoover Institution, <https://www.hoover.org/research/china-iran-and-russia-middle-east-and-se-mediterranean>.
- Sun, D., & Zou, Z, (2019), "China's Middle East Diplomacy under Xi Jinping: Challenges and Opportunities for Sino-Saudi Relations", *Journal of Contemporary China*, Vol. 28, No. 116, 261-276.
- Sun, Y., & Zou, K, (2019), "China's Role in the Iran Nuclear Deal: A Game Changer or a Free Rider?", *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, Vol. 13, No. 1, 1-19.
- Wyne, A., & Clarke, C. P, (2020), In the Middle East, *Russia and China Expand Their Influence*, RAND Corporation, available at: [https:// www. rand. org/ pubs/ commentary/2020/09/in-the-middle-east-russia-and-china-expand-their-influence.html](https://www.rand.org/pubs/commentary/2020/09/in-the-middle-east-russia-and-china-expand-their-influence.html).
- Hadley, S. J., & Dobriansky, P. J. (2020). *Navigating the growing Russia-China strategic alignment*. Atlantic Council, available at: [https:// www. atlanticcouncil. org/wp-content/uploads/2020/07/SIM-Russia-China-Relationship-FINAL-PDF-1.pdf](https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2020/07/SIM-Russia-China-Relationship-FINAL-PDF-1.pdf).
- Xi, J, (2017, May 14), *Work Together to Build the Silk Road Economic Belt and the 21st Century Maritime Silk Road, Speech Presented at the Opening Ceremony of the Belt and Road Forum for International Cooperation*, Beijing: China.

In Persian

- Abolhasani, A., Hasani Moghadam, R., (2010), “The Applications of Decision-Making Discussion in Uncertain Conditions and Game Theory in Modeling the Islamic Economy”, *Bi-quarterly Journal of Economic Research*, Vol. 7, No. 13. [In Persian]
- Snyder, Richard, (1387), “Game Theory and Analysis of Political Behavior”, Translated by Alireza Tayeb, *Political and Economic Information*, No. 145-146. [In Persian]

استناد به این مقاله: افراسیابان، وحید و دهقانی فیروزآبادی، سید جلال، (۱۴۰۴)، «روابط چین و خاورمیانه در سایه مواجهه با روسیه: فرصت‌ها و چالش‌ها»، *پژوهش‌های راهبردی سیاست*، دوره ۱۴، شماره ۵۲، ۸۵-۱۱۶.

Doi: 10.22054/QPSS.2024.77055.3349

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License